

Parnice radi proglašenja ovrhe nedopuštenom - problem pravne prirode rokova za njihovo pokretanje

Kunštek, Eduard; Bodul, Dejan

Source / Izvornik: **Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, 2008, 29, 317 - 334**

Journal article, Published version

Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:118:859327>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-02**

PRAVI

Pravni fakultet Faculty of Law



Sveučilište u Rijeci
University of Rijeka

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Law](#)
[- Repository University of Rijeka, Faculty of Law](#)

uniri DIGITALNA
KNJIŽNICA

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

PARNICE RADI PROGLAŠENJA OVRHE NEDOPUŠTENOM – PROBLEM PRAVNE PRIRODE ROKOVA ZA NJIHOVO POKRETANJE

Dr. sc. Eduard Kunštek, izvanredni profesor
Dejan Bodul, dipl. iur., asistent
Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci

UDK:
Ur.: 31. siječnja 2008.
Pr.: 4. ožujka 2008.
Pregledni znanstveni članak

Zbog nedovoljno preciznog legislativnog uređenja u razdoblju od donošenja Ovršnog zakona 1996. godine postavilo se pitanje pravne prirode roka za podnošenje tužbe radi proglašenja ovrhe nedopuštenom. Naime, prema tekstu Ovršnog zakona iz 1996. godine bilo je potpuno sigurno da ovaj nije prekluzivan (peremptoran), ali relevantna odredba nije davala osnove da se sa sigurnošću zaključi od kojeg momenta on teče. Novela iz 1999. godine dovela je do dodatnih dvojbi, koje su najvjerojatnije bile posljedica ozbiljne redakcijske greške. S druge strane, novelom iz 2003. godine riješena je dvojba glede njegove prekluzivnosti, ali je i dalje ostao neriješen problem kako utvrditi kad je on počeo teći, odnosno kad je protekao. On je konačno riješen novelom iz 2005. godine. Premda se ni s ovom zakonodavnom intervencijom nisu u potpunosti riješile sve dvojbe, napose glede pravnih posljedica podnošenja tužbe izvan roka, analognom primjenom odgovarajućih odredbi Zakona o parničnom postupku moglo bi se zaključiti da se radi o prekluzivnom roku. Nadalje, pravne posljedice podnošenja tužbe izvan roka nisu iste za ovršenika i treću osobu, kad je ova u ovršnom postupku podnijela prigovor i nakon toga upućena da pokrene parnicu. Autori smatraju da ne postoji opravdan razlog različitog uređenja i nejednakog procesnog položaj ova dva sudionika postupka.

Ključne riječi: žalba, prekluzivni rok, tužba, proglašenje ovrhe nedopuštenom.

Opće napomene

Pravo na pravni lijek jedno je od prava koje se jamči na međunarodnom planu,¹ te u ustavima niza država, pa tako i u Hrvatskom, napose kad je u pitanju žalba.²

¹ Vidi npr. American Convention on Human Rights, O. A. S. Treaty Series No. 36, 1144 U. N. T. S. 123 na snazi od 18. srpnja 1978, reprinted in Basic Documents Pertaining to Human Rights in the Inter-American System, OEA/Ser. L. V/II. 82 doc. 6 rev. 1. at 25 (1992) – Art. 8. 2. h. *During the proceedings, every person is entitled, with full equality, to the following minimum guarantees:the right to appeal the judgment to a higher court.* Kad je u pitanju Opća Deklaracija o ljudskim pravima iz 1948. godine valja zapaziti da njen članak 8. zapravo ne jamči “pravo na pravni lijek” u svim slučajevima, niti se on odnosi na “pravni lijek” u onom smislu u kojem se ovaj termin rabi kad se misli na sredstvo s kojim se traži ispitivanje pravilnosti pojedinačnog pravnog akta – “Svatko ima pravo na djelotvorna pravna sredstva (*effective remedy*) putem nadležnih nacionalnih sudova, zbog djela kojima se krše osnovna prava koja su njemu/njoj zajamčena u ustavu ili zakonu”. Ova odredba zapravo jamči pravo na učinkovito sredstvo protiv radnji kojima se vrši povreda temeljnih prava pojedinca koja mu jamči ustav ili zakon. Dakle, ako se ne radi o temeljnom pravu nikakvo pravno sredstvo nije zajamčeno. Osim toga, radnja s kojom se vrši povreda temeljnog prava ne mora biti pojedinačni pravni akt (presuda, odluka u upravnom postupku), već npr. delikt osobe koja uopće nema javna ovlaštenja. Engleski termin “legal remedy” uključuje bilo koje procesno sredstvo za zaštitu prava, odnosno uključuje ne samo žalbu, već i tužbu, kao i druge procesne radnje s kojima se postiže takav učinak. U tom smislu, najčešći prijevod izraza “legal remedy” kao “pravni lijek” nije sasvim točan, a napose nije precizan. Što se tiče Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, ukazujemo na sličan problem prijevoda. Tako se u hrvatskom prijevodu koje je sačinilo Tajništvo Europskog suda za ljudska prava 2003. godine sadržaj članka 13. navodi kako slijedi: “**Pravo na žalbu u kaznenim predmetima** 1. Svatko čija su prava i slobode koje su priznate u ovoj Konvenciji povrijeđene ima pravo na djelotvorna pravna sredstva pred domaćim državnim tijelom čak i u slučaju kada su povredu počinile osobe koje su djelovale u službenom svojstvu”. Dakle, u naslovu se koristi termin “pravni lijek”, a u tekstu članka termin “pravno sredstvo”, što je daleko širi pojam. Ovom odredbom se također ne jamči pravo na pravni lijek protiv pojedinačnih pravnih akata u svim slučajevima, već samo u onim u kojima je došlo do povrede prava i sloboda zajamčenih tom Konvencijom. Pravo na pravni lijek protiv pojedinačnog pravnog akta je npr. uvijek zajamčeno samo kad su je u pitanju kazneni postupak. Vidi Protokol 7. od 22. studenog 1984. godine, članak 2. “**Pravo na žalbu u kaznenim predmetima** 1. Svatko osuđen od suda za kazneno djelo ima pravo od višeg suda tražiti ponovno razmatranje svoje presude ili kazne. Ostvarenje toga prava, kao i razlozi iz kojih se ono može vršiti, uređuju se zakonom. 2. Od ovog prava mogu se zakonom propisati iznimke za lakša kaznena djela, ili u slučajevima kad je nekoj osobi u prvom stupnju suđeno pred najvišim sudom ili ako je osuđena povodom žalbe protiv oslobađajuće presude.”

² Tako Ustav RH (Narodne novine, br. 41/01., 55/01.), članak 18. stavak 1. Povijesno stariji ustavni tekstovi obično ne svrstavaju pravo na žalbu u krug prava koje su zajamčena ustavom. Noviji postupaju drukčije i ovo pravo se jamči, premda se daju naznake kako su ograničenja dopuštena. Vidi npr. albanski ustav iz 1998. (članak 43.) Svatko ima pravo žalbe protiv sudske odluke višem sudu, osim kad je Ustavom drugačije određeno; Ustav Zelenoortskih otoka, 1992. (članak 226. 3.) – Sudska odluka kojom je došlo do kršenja ljudskih prava, uvijek će biti podvrgnuta žalbi; Kolumbijski ustav, 1991., (članak 31.) – Svaka presuda može se pobijati žalbom, ako zakonom nije drukčije propisano; Ustav Mozambika, 1990., (članak 97.) Država će biti odgovorna za štetu koju u vršenju svojih funkcija počine njeni službenici svojim nezakonitim aktima, ne dovodeći u pitanje pravo žalbe u skladu s zakonom.; ukrajinski ustav (članak 129.). Glavna načela sudskog postupka su...osiguranje prava na žalbu, osim u slučajevima propisanim zakonom.; slovenski ustav (članak 25.). Svatko ima pravo na žalbu ili drugi pravni lijek protiv odluke suda i drugih tijela državne vlasti, lokalne samouprave i drugih tijela javne vlasti, kojim se odlučuje o njegovim pravima, obvezama i pravnim interesima.

Prema njemu, pravo na žalbu je moguće isključiti samo ako postoji drugi oblik pravne zaštite.³

Ovršni zakon je, od njegova donošenja 1996. godine, u nekoliko navrata mijenjan,⁴ pri čemu je zakonodavno uređenje materije pravnih lijekova bilo prilično različito, a katkada i dvojbeno sa stajališta ustavnosti pojedinih odredaba. Tako je npr. u vrijeme važenja ZIDOZ 2003., žalba bila dopuštena samo kad je to izričito predviđeno,⁵ za razliku od rješenja iz 1999., kao i trenutno na snazi teksta nakon novele 2005. godine.⁶ Temeljne karakteristike pravnih lijekova u ovršnom postupku uređene su u osnovnim odredbama OZ-a,⁷ uz odgovarajuću primjenu Zakona o parničnom postupku.⁸ Čini se da je glavni pravno-politički cilj kojega zakonodavac ima namjeru postići usmjeren na ekonomičnost i ubrzanje postupka,⁹ pri čemu se ne vodi računa o drugim mogućim važnim ciljevima, napose o jednakoj primjeni zakona na cjelokupnom području Republike Hrvatske. To se posebno može zapaziti kad je u pitanju revizija, koja je kao izvanredno pravno sredstvo gotovo isključena,¹⁰ što je u praksi dovelo do onemogućavanja Vrhovnog suda u ostvarenju ove njegove važne zadaće i “feudalizacije“ ovršnog postupka, odnosno različite prakse na području pojedinih županijskih sudova.

Strankama su na raspolaganju redovni pravni lijekovi, i to žalba protiv rješenja o ovrsi na temelju ovršne isprave¹¹ i prigovor protiv rješenja o ovrsi na temelju vjerodostojne isprave,¹² te izvanredna pravna sredstva koja su znatno

³ Ustav RH, članak 18. stavak 2.

⁴ Ovršni zakon (Narodne novine, br. 57/96., 29/99., 42/00. – Ustavni sud, 173/03., 194/03., – ispravak, 151/04. i 88/05.). U nastavku teksta koristi će se kratica OZ. Prilikom pozivanja na pojedine novele OZ-a koristi će se kratica ZIDOZ uz navođenje godine njena donošenja.

⁵ ZIDOZ 2003., članak 11. stavak 1. “Protiv rješenja donesenoga u prvom stupnju može se izjaviti žalba **samo kad je to ovim Zakonom dopušteno**”.

⁶ ZIDOZ 2005. članak 11. stavak 1. “Protiv rješenja donesenoga u prvom stupnju može se izjaviti žalba, ako ovim Zakonom nije drukčije određeno”.

⁷ OZ, članci 11. i 12.

⁸ Ibid., članak 19. stavak 1. temeljem kojeg se primjenjuje Zakon o parničnom postupku (Narodne novine, br. 53/91., 91/92., 58/93., 112/99., 88/01., 117/03., 88/05. i 2/07.). Za više o odnosu parničnog i ovršnog postupka vidi *Triva, S. i Dika, M. Građansko parnično procesno pravo, VII. Izmijenjeno i dopunjeno izdanje, NN, Zagreb 2004.*, str. 56.

⁹ Ibid., člankom 13. stavkom 1. propisana je obveza suda da postupa hitno. Sadržaj “hitnosti” nije određen, a teško bi se mogao izvući utemeljen zaključak da je ovaj cilj postignut. Notorno je poznato da je Hrvatska u više navrata bila tuženik u postupcima pred Europskim sudom za ljudska prava u kojima je utvrđeno postojanje povrede članka 6. stavka 1. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, zbog toga što ovršni postupak nije proveden u razumnom roku.

¹⁰ Usp. Slovenski Zakon o izvršbi in zavarovanju, Uradni list RS, št. 51/98., 72/98., 11/99., 89/99., 11/01. i 75/02. (ZIZ-A) ne dopušta reviziju u ovršnom postupku. Međutim, dopušta podnošenje zahtjeva za zaštitu zakonitosti. Vidi *Rijavec, V., Civilno izvršilno pravo, Založba, Ljubljana 2003.*, str. 193.

¹¹ Ibid., članci 46. do 49.

¹² Ibid., članci 53. do 55.

ograničena, jer je dopuštena samo¹³ tzv. izvanredna revizija,¹⁴ a ponavljanje postupka samo u slučaju kad ovršenik nije podnio prigovor protiv dijela rješenja o ovrsi na temelju vjerodostojne isprave kojom mu je naloženo namirenje tražbine.¹⁵ Povrat u prijašnje stanje dopušten je samo zbog propuštanja roka za žalbu i prigovor.¹⁶ Obratit ćemo posebnu pažnju na tzv. izvanrednu žalbu, odnosno žalbu podnijetu nakon proteka roka i pravomoćnosti rješenja o ovrsi, koja je zbog specifičnosti ovršnog postupka nužna u sustavu pravnih lijekova koji su strankama na raspolaganju.¹⁷

Naravno, osim stranaka, u postupku se mogu pojaviti i drugi sudionici¹⁸ kojima treba omogućiti da zaštite svoja subjektivna prava, i to prvenstveno kroz institut prigovora treće osobe.¹⁹ U doktrini se ovakav prigovor naziva ekscisornim ili izlučnim,²⁰ tako da se i deklaratorna tužba koja se podnosi u svezi s takvim prigovorom naziva ekscisornom ili izlučnom tužbom.²¹

S obzirom da odlučivanje o žalbi ili o osnovanosti prigovora treće osobe katkad može ovisiti o prethodnom utvrđenju nekih spornih činjenica, postavlja se pitanje treba li ove utvrđivati u parničnom ili u ovršnom postupku, a ako ih treba utvrđivati u parničnom postupku, treba li rok za pokretanje tog postupka ograničiti i na kakav način? Mišljenja smo da bi o tome trebalo uvijek odlučivati u ovršnom postupku, a ne samo onda kad se činjenice utvrđuju na način previđen trenutno važećim OZ-om,²² čime bi se bolje ostvarilo za sada samo proklamirano načelo hitnosti.²³ Ako se smatra da činjenice treba utvrđivati u parničnom

¹³ ZIDOZ, 2003. je u momentu njegova donošenja omogućavao da se odgovarajućom primjenom ZPP-a, podnese zahtjev za zaštitu zakonitosti, ali ukidanjem ovog pravnog lijeka to je naknadno postalo nemoguće. Za razliku od našeg, Slovensko ovršno pravo (Zakon o izvršbi in zavarovanju, Uradni list RS, št. 51/98., 72/98., 11/99., 89/99., 11/01. i 75/02. (ZIZ-A)), dopušta državnom odvjetniku da uloži zahtjev za zaštitu zakonitosti. Vidi *Rijavec*, V. op. cit., str. 193.

¹⁴ OZ, članak 12. stavak 1., koji se poziva na ZPP, članak 382. stavak 2. koji je Odlukom Ustavnog suda od 20. prosinca 2006. godine (Narodne novine, br. 2/07) ukinut i prestaje važiti 15. srpnja 2008. godine.

¹⁵ Ibid., članak 12. stavak 1. koji upućuje na članak 54. stavak 7.

¹⁶ Ibid., članak 12. stavak 2.

¹⁷ Ibid., članci 49. do 51.

¹⁸ Ibid., članak 2. stavak 1. točka 7. koji određuje da je "sudionik" osoba koja u postupku ovrhe ili osiguranja nije stranka, a u postupku sudjeluje zbog toga što se u njemu odlučuje o nekom njezinu pravu ili zbog toga što za to ima pravni interes.

¹⁹ Ibid., članci 55. do 57. Vidi i odluku VTS RH, Pž-341/06 od 20. veljače 2006. (TS Zadar, Ovr-247/05, od 3. listopada 2005.) koja u izreci određuje "da izlučni prigovor (prigovor da u pogledu predmeta ovrhe treća osoba ima takvo pravo koje sprječava ovrhu) može podnijeti samo osoba koja nije stranka u ovršnom postupku. Taj prigovor ne može podnijeti ovršenik. (u vezi s člankom 55. OZ)" Podaci su dostupni na web stranici VTS RH, korišteni 21. 10. 2007.

²⁰ Tako i *Dika*, M. Građansko ovršno pravo, I. knjiga, Opće građansko ovršno pravo, NN, Zagreb 2007., str. 378.

²¹ U tom pogledu OZ, članak 56. stavak 1. "Ako se ovrhovoditelj u propisanom roku ne očituje o prigovoru ili ako se jedna stranka usprotivi prigovoru, sud će podnositelja prigovora rješenjem uputiti.....".

²² Ibid., članak 48. stavak 4.

²³ Usp. U slovenskom ovršnom pravu prigovor je nedevolutivan odnosno remonstrativan, bilo da se radi o prigovoru dužnika protiv zaključka o ovrsi, ili prigovoru dužnika protiv zaključka

postupku, smatramo da bi rok za njegovo pokretanje trebao biti subjektivan i prekluzivan. To bi u svakom slučaju ojačalo procesnu disciplinu i utjecalo na ubrzanje postupka.

Žalba u ovršnom postupku – temeljne osobine

Prema zakonodavnom uređenju žalba je strankama²⁴ uvijek na raspolaganju, osim ako to posebnom njegovom odredbom nije onemogućeno.²⁵ Za razliku od žalbe u parničnom postupku,²⁶ ona je u hrvatskom ovršnom postupku remonstrativno-devolutivni pravni lijek.²⁷ Istina, to nije bio slučaj prema rješenju iz ZIDOZ 2003., kojega se i inače može opravdano kritizirati, i to ne samo zbog ovog razloga.²⁸ Ograničena remonstrativnost žalbe predstavlja ekonomično rješenje jer dopušta prvostupanjskom sudu da, za slučaj da smatra žalbu osnovanom, promijeni svoju odluku bez provedbe postupka pred drugostupanjskim sudom.²⁹ Osnovanost sud ocjenjuje prema onom činjeničnom stanju koje postoji u vrijeme odlučivanja o žalbi i to na način da, po potrebi, sasluša stranke i sudionike, te obavli druge izviđaje.³⁰

temeljenog na vjerodostojnoj ispravi, ili prigovoru trećeg. Podrobnije vidi u *Rijavec*, V., op. cit., str. 193. et seq.

²⁴ Vidi odluku ŽS Ri, Gž 865/2001., koja u izreci sadrži: “Treća osoba koja sudjeluje u ovršnom postupku nije ovlaštena izjaviti žalbu protiv rješenja kojima ovršni sud odlučuje o prijedlozima stranaka iz tog postupka, već svoja prava ili pravne interese može štiti isključivo na način i pravnim sredstvima kako to propisuju odredbe članka 55., 56., 63. i 64. OZ-a.” Podaci su dostupni na web-stranici Vrhovnog suda – sudska praksa. Korišteni su 21. 10. 2007.

²⁵ OZ, članak 152. stavak 4. koji ne dopušta ovršenikovom dužniku podnošenje žalbe protiv rješenja o pljenidbi.

²⁶ Za detaljnije o žalbi u parničnom postupku vidi *Triva, S. i Dika, M.*, op. cit., str. 672. OZ, članak 47. stavci 1. do 3. “(1) U povodu žalbe protiv rješenja o ovrsi sud prvog stupnja može žalbu prihvatiti ako ocijeni da je osnovana te, u cijelosti ili djelomice, donese rješenje o ovrsi preinačiti i ovršni zahtjev odbiti, ili ukinuti rješenje o ovrsi i ovršni prijedlog odbaciti ili oglasiti se stvarno ili mjesno nenadležnim i predmet ustupiti nadležnom sudu, osim u slučajevima iz članka 48. ovoga Zakona. (2) U slučajevima iz stavka 1. ovoga članka sud prvog stupnja ukinut će provedene radnje, osim kad se oglasio nenadležnim i predmet ustupio nadležnom sudu. Sud kome je predmet ustupljen kao nadležnom može provedene radnje ukinuti ako ocijeni da je to potrebno radi pravilne provedbe ovrhe. (3) Ako ocijeni da žalba nije osnovana, sud prvog stupnja uputit će predmet sudu drugog stupnja.”

²⁸ Vidi npr. *Kunštek, E.*, Prijenos prava vlasništva radi osiguranja tražbina prema novelama Ovršnog zakona 2003., Zbornik PF Rijeka, vol. 25, 1, 2004., str. 715. et seq.

²⁹ Problem funkcionalne nadležnosti u ovršnom postupku izazvan mogućnošću da u prvostupanjskom postupku o određivanju i provedbi ovrhe odlučuju različiti sudovi tiče se u prvom redu nadležnosti za odlučivanje o remonstrativnim pravnim lijekovima. Naime, premda je u ovršnom postupku za određivanje i provedbu ovrhe i osiguranja u pravilu stvarno i mjesno nadležan isti sud, brojni su izuzeci od toga pravila pa tako trgovački sudovi u slučajevima u kojima su inače isključivo nadležni za određivanje i provedbu ovrhe, ovlašteni povjeriti provedbu ovrhe u određenim slučajevima općinskom sudu (OZ, članak 39. stavak 4.).

³⁰ *Ibid.*, članak 47. stavak 4. i članak 50. stavak 4.

Dakako, u cilju zaštite ovršenikovih interesa, ovakva remonstrativna ovlaštenja suda isključena su u slučaju da smatra žalbu neosnovanom.³¹ Isto se može kazati i za slučaj žalbe ovrhovoditelja na rješenje prvostupanjskog suda s kojim je po žalbi ovršenika odbio ili odbacio ovršni prijedlog.³²

Žalba nema suspenzivni učinak, odnosno ne odgađa provedbu rješenja o ovrsi,³³ ali njeno podnošenje može biti razlog za odgodu ovrhe,³⁴ što je u praksi izuzetno čest slučaj, pa se zbog tog, ali i nekih drugih razloga, smatra "načelno" nesuspendivnim pravnim lijekom. Stoga je važno napomenuti da prvostupanjski sud, ako je u mogućnosti nastaviti s provedbom ovrhe, treba drugostupanjskom sudu dostaviti prijepis spisa, što je u interesu ubrzanja postupka, jer će moći poduzimati one radnje koje je ovlašten poduzimati prije pravomoćnosti pobijanog rješenja.³⁵

Žalbeni razlozi u ovršnom postupku uobičajeno se svrstavaju u četiri grupe:³⁶

- razlozi koji se odnose na pravilnost ovršnog postupka, i to ako je ovrha određena na predmetu koji je izuzet od ovrhe, odnosno na kojem je mogućnost ovrhe ograničena.³⁷
- razlozi koji se tiču svojstva isprave, i to ako isprava na temelju koje je ono doneseno nije ovršna isprava, ili ako je ovršna isprava ukinuta, poništena, preinačena ili na drugi način stavljena izvan snage, odnosno ako je na drugi način izgubila svoju djelotvornost ili je utvrđeno da je bez učinka.³⁸
- razlozi koji se odnose na postojanje tražbine (tzv. opozicijski razlozi³⁹ temeljem čega se podnosi i opozicijska tužba), i to ako je tražbina prestala na temelju činjenice koja je nastala u vrijeme kad je ovršenik više nije mogao istaknuti u postupku iz kojeg potječe odluka, odnosno nakon zaključenja sudske ili upravne nagodbe ili sastavljanja, potvrđivanja ili

³¹ Ako sud prvog stupnja ocijeni da žalba nije osnovana, uputit će prijepis spisa drugostupanjskom sudu (OZ, članak 47. stavak 3.) u roku od 30 dana, koji je dužan u roku od 60 dana rješenje o žalbi donijeti i otpremiti. (OZ, članak 47. stavak 5. i 6.) Radi se o instruktivnim rokovima jer OZ ne predviđa nikakve pravne posljedice za njihovo prekoračenje. Sud drugog stupnja ispituje pravilnost i zakonitost pobijane odluke s obzirom na trenutak njezina donošenja. Ako je sud prvog stupnja donio rješenje o ovrsi na temelju ovršne isprave protiv koje je ovršenik izjavio žalbu, a ovrhovoditelj je nakon toga povukao prijedlog za ovrhu, sud drugog stupnja mora ispitati pravilnost i zakonitost rješenja o ovrsi neovisno o ovrhovoditeljevu povlačenju prijedloga za ovrhu. Vidi odluku VTS RH, Pž-4154/06, od 1. rujna 2006. (TS Rijeka Ovr-437/05 od 9. studenog 2005.).

³² OZ, članak 47. stavak 7. "Protiv rješenja iz stavka 1. ovoga članka dopuštena je žalba protiv koje sud prvoga stupnja nema ovlasti iz te odredbe."

³³ Ibid., članak 11. stavak 4.

³⁴ Ibid., članak 61. stavak 1. točka 5.

³⁵ Ibid., članak 11. stavak 6.

³⁶ Pa tako vidi i *Stuhne*, Z. Ovršni zakon s komentarom, II. izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Zagreb 2006., str. 93.

³⁷ OZ, članak 46. stavak 1. točka 6.

³⁸ Ibid., članak 46. stavak 1. točka 3.

³⁹ Termin potječe iz austrijskog prava. Za više vidi *Dika*, M., op. cit., str. 346.

ovjeravanja javnobilježničke isprave,⁴⁰ ili ako je ispunjenje tražbine, makar i na određeno vrijeme, odgođeno, zabranjeno, izmijenjeno ili na drugi način onemogućeno zbog činjenice koja je nastala u vrijeme kad je ovršenik više nije mogao istaknuti u postupku iz kojega potječe odluka, odnosno nakon zaključenja sudske ili upravne nagodbe ili sastavljanja, potvrđivanja ili ovjeravanja javnobilježničke isprave,⁴¹ ili ako je nastupila zastara tražbine o kojoj je odlučeno ovršnom ispravom.⁴²

- opugnacijski razlozi, temeljem kojih se podnosi opugnacijska tužba,⁴³ i to ako isprava na temelju koje se traži ovrha nije stekla svojstvo ovršnosti,⁴⁴ ili ako su se stranke javnom ili po zakonu ovjerovljenom ispravom sastavljenom nakon nastanka ovršne isprave sporazumjele da ovrhovoditelj neće na temelju ovršne isprave, trajno ili za određeno vrijeme, tražiti ovrhu (*pactum de non exequendo*),⁴⁵ ili ako je protekao rok u kojemu se po zakonu može tražiti ovrha,⁴⁶ ili ako ovrhovoditelj nije ovlašten tražiti ovrhu na temelju ovršne isprave, odnosno ako nije ovlašten na temelju nje tražiti ovrhu protiv ovršenika,⁴⁷ ili ako nije ispunjen uvjet koji je određen ovršnom ispravom, osim ako zakonom nije drukčije propisano.⁴⁸

Razlikovanje opozicijske i opugnacijske tužbe nema veće praktično značenje, jer je i jednoj i drugoj zajednički izravni cilj proglasiti ovrhu nedopuštenom, te neizravno dovesti do obustave ovrhe i ukidanja provedenih ovršnih radnji.

Od ovoga treba razlikovati obvezu suda da po službenoj dužnosti obustavi postupak ako je ovršna isprava pravomoćno ukinuta, preinačena, poništena, stavljena izvan snage ili je na drugi način određeno da je bez učinka, odnosno ako potvrda o ovršnosti bude ukinuta, te ako je ovrha postala nemoguća ili se iz drugih razloga ne može provesti.⁴⁹

⁴⁰ OZ, članak 46. stavak 1. točka 9. U vezi s vremenskim određenjem nastanka činjenične osnove ovog opozicijskog prigovora treba razlikovati dvije situacije, tj. slučaj kada bi ovršna isprava bila sudska ili upravna odluka, ili kada bi ovršna bila sudska ili upravna nagodba ili javnobilježnička isprava. O tome detaljnije u *Dika, M.*, op. cit., str. 328. do 334.

⁴¹ *Ibid.*, članak 46. stavak 1. točka 10.

⁴² *Ibid.*, članak 46. stavak 1. točka 11. Sudovi nisu uvijek ovlašteni paziti po službenoj dužnosti na neke pretpostavke. To se npr. tiče zastarjelosti tražbine. Vidi Zakon o obveznim odnosima (Narodne novine, br. 35/05.), članak 214. stavak 3.

⁴³ Za više o toj vrsti tužbe u austrijskom i njemačkom zakonodavstvu vidi u *Dika, M.* op. cit., str. 346.

⁴⁴ OZ, članak 46. stavak 1. točka 2.

⁴⁵ *Ibid.*, članak 46. stavak 1. točka 4.

⁴⁶ *Ibid.*, članak 46. stavak 1. točka 5.

⁴⁷ *Ibid.*, članak 46. stavak 1. točka 7.

⁴⁸ *Ibid.*, članak 46. stavak 1. točka 8.

⁴⁹ OZ, članak 67. stavak 1. i 2.

Upućivanje na parnicu u povodu žalbe

Ako je došlo do spora ili se smatra da je došlo do spora u pogledu postojanja tzv. "parničnih razloga",⁵⁰ jer je ovrhovoditelj osporio postojanje tih razloga ili se uopće nije očitovao o njima,⁵¹ a ovršenik ne dokazuje njihovu osnovanost kvalificiranim dokaznim sredstvima,⁵² sud prvog stupnja donijet će posebno rješenje kojim će ovršenika u povodu redovne žalbe⁵³ uputiti da u roku od petnaest dana od dana njegove pravomoćnosti pokrene parnicu radi proglašenja ovrhe nedopuštenom.⁵⁴ Tužbu kojom pokreće parnicu na koju je upućen ovršenik može utemeljiti samo na razlozima koje je istaknuo u žalbi u povodu koje je upućen na parnicu,⁵⁵ s time da pokretanje parnice ne utječe na provedbu ovrhe i ostvarenje ovrhovoditeljeve tražbine,⁵⁶ ali može poslužiti kao razlog da ovršenik traži odgodu ovrhe,⁵⁷ a u praksi do toga najčešće i dovodi. U slučaju da ovršenik uspije s tužbenim zahtjevom, tj. ako se pravomoćnom presudom utvrdi da ovrha nije dopuštena, sud će na njegov prijedlog, ukinuti provedene radnje i obustaviti ovrhu.⁵⁸ Protiv rješenja o upućivanju na parnicu dopuštena je žalba koja je uvijek devolutivna.⁵⁹

Prekluzivnost roka za podnošenje tužbe?

Postavlja se pitanje je li rok za podnošenje tužbe ovršenika prekluzivan? Glede ovoga problema moguća su različita stajališta koja proizlaze iz nedovoljno preciznog legislativnog uređenja.

⁵⁰ OZ, članak 46. stavak 1. točke 7., 9., 10. i 11. Stranka može izjaviti žalbu i radi drugih "neparničnih" razloga. O tome OZ, članak 48. stavak 7., 8. i 9. Za termin "parnični" ili razlozi za upućivanje na parnicu i "neparnični" ili razlozi radi kojih se ne upućuje na parnicu vidi Stuhne, Z. op. cit., str. 101.

⁵¹ U pogledu već spomenutih tzv. parničnih razloga dostava žalbe na očitovanje je obvezna, a rok za očitovanje od 8 dana je dilatorne naravi, jer sud ne može odlučivati o žalbi dok ne primi očitovanje o žalbi, a ako postoji mogućnost razmotriti će i odgovor na žalbu koji pristigne i nakon proteka roka. Vidi OZ, članak 48. stavak 1.

⁵² Javnom ili javno ovjerovljenom ispravom, odnosno ako su činjenice na kojima se temelji njegova žalba zbog parničnih razloga općepoznate ili se mogu utvrditi primjenom pravila o zakonskim predmjevama. Vidi OZ, članak 48. stavak 4.

⁵³ Zato što je izjavljena u roku za žalbu, a ne kao "izvanredna" žalba nakon proteka roka. Sukladno OZ, članku 48. stavak 5. odredbe o upućivanju na parnicu povodom tzv. izvanredne žalbe na odgovarajući način se primjenjuju i na upućivanje ovršenika na žalbu povodom redovite žalbe.

⁵⁴ OZ, članak 48. stavak 3. Vidi i OZ, članak 30. koji određuje da je teret dokaza na ovrhovoditelju, ako se radi o uvjetovanoj obvezi ovršenika u ovršnoj ispravi, te Zakon o javnom bilježništvu (Narodne novine, br. 78/93., 29/94., 16/07.), članak 54. stavak 4. koji određuje da je teret dokaza da je tražbina nastupila na vjerovniku (ovrhovoditelju).

⁵⁵ OZ, članak 48. stavak 3.

⁵⁶ Ibid., članak 48. stavak 6.

⁵⁷ Ibid., članak 61. stavak 1. točka 5.

⁵⁸ Ibid., članak 51. stavak 6., a iznimka je ako dira u stečena prava trećih osoba (OZ, članak 61.).

⁵⁹ Ibid., članak 48. stavak 8. Vidi Zakon o izvršnom postupku (Narodne novine, br. 53/91., 91/92.), članak 54. stavak 3. koji je takvu žalbu izričito zabranjivao.

Prema prvobitnom tekstu OZ-a iz 1996. godine bilo je sasvim sigurno da rok nije prekluzivan. Ovršenik je imao rok od petnaest dana da pokrene parnicu, premda relevantna odredba ne daje osnova da se sa sigurnošću zaključi od kojeg momenta ovaj rok teče: 1) od dana donošenja rješenja suda; ili 2) od dana dostave rješenja ili 3) od dana kad je rješenje postalo pravomoćno.⁶⁰ Međutim, to i nije bilo toliko bitno, s obzirom da propuštanje roka nije moglo imati nikakve posljedice za ovršenika glede mogućnosti podnošenja tužbe. Naime, posebnom odredbom izričito je dopušteno da se tužba može podnijeti i nakon proteka roka kojeg je sud odredio, pa sve do dovršetka ovršnog postupka, s tim da bi u takvom slučaju ovršenik bio dužan snositi troškove koje je ovim propuštanjem izazvao.⁶¹ Dakle, do rasprave o tome je li tužba dopuštena nije moglo doći, već jedino o tome ima li mjesta da se ovršeniku naloži snošenje troškova koji su s time prouzročeni i to samo zbog toga što je zakonodavac propustio precizno urediti od kojeg momenta ovaj rok teče.

Prvom novelom, odnosno ZIDOZ 1999., zakonodavac je intervenirao u ove odredbe, kojom prilikom je došlo do dodatnih nepreciznosti, koje su najvjerojatnije posljedica ozbiljne redakcijske greške, tako da je članak 52. glasio kako slijedi:

“(1) Ako rješenje o žalbi iz članka 49. stavka 1. ovoga Zakona ovisi o utvrđivanju neke sporne činjenice, sud će uputiti ovršenika da u roku od petnaest dana pokrene parnicu radi proglašenja ovrhe nedopuštenom, osim ako ovršenik osnovanost svoje žalbe ne dokaže javnom ili javno ovjerovljenom privatnom ispravom, odnosno ako osnovanost žalbe ne proizlazi iz općepoznatih činjenica ili iz činjenica koje se mogu utvrditi primjenom pravila o zakonskim predmjevama.

(2) Ako ovršenik dokaže osnovanost svoje žalbe javnom ili javno ovjerovljenom privatnom ispravom, odnosno ako osnovanost žalbe proizlazi iz općepoznatih činjenica ili iz činjenica koje se mogu utvrditi primjenom pravila o zakonskim predmjevama, sud će o osnovanosti žalbe odlučiti u ovršnom postupku. Ako žalbu prihvati, postupit će u smislu odredaba članka 51. ovoga Zakona, a ako je ne prihvati, uputit će ovršenika na parnicu.

(4) Ovršenik je dužan sve razloge za žalbu koje je mogao istaknuti u određenoj parnici istaknuti u toj parnici.

(4) Ako ovršenik ne postupi u skladu s odredbom stavka 5. ovoga članka, sud će odbaciti tužbu u kojoj će istaknuti razloge koje je ovršenik mogao istaknuti u prijašnjoj parnici.

⁶⁰ OZ 1996, članak 52. stavak 1. Ako rješenje o žalbi iz članka 49. stavka 1. ovoga Zakona zavisi od utvrđivanja neke sporne činjenice, sud će uputiti ovršenika da u roku od petnaest dana pokrene parnicu ili drugi postupak radi proglašenja ovrhe nedopuštenom, osim ako ovršenik opravdanost svoje žalbe ne dokaže javnom, ovjerovljenom privatnom ili drugom ispravom koja ima značenje javne isprave.

⁶¹ Ibid., članak 52. stavak 3. Ovršenik može pokrenuti parnicu ili drugi postupak iz stavka 1. ovoga članka i nakon proteka roka koji je sud odredio, sve do dovršetka postupka, ali u tom slučaju snosi troškove prouzročene prekoračenjem toga roka.

(5) Ako je pravomoćnom presudom utvrđeno da ovrha nije dopuštena, sud nadležan da odlučuje o žalbi, na prijedlog ovršenika, ukinut će provedene radnje i obustaviti ovrhu.

(6) Ako ovrha na temelju rješenja o ovrsi protiv kojega je podnesena žalba iz članka 49. stavka 1. ovoga Zakona bude provedena prije nego što se prvostupanjski postupak u parnici na koju je ovršenik upućen dovrši, ovršenik može do dovršetka toga postupka, i bez pristanka ovrhovoditelja kao tuženika, preinačiti tužbu tako što će zatražiti da sud osudi ovrhovoditelja da mu vrati ono što je stekao ovrhom te da mu nadoknadi štetu koju je zbog toga pretrpio, uključujući i troškove ovrhe u kojoj je ovrhovoditelj ostvario svoju tražbinu.

(7) Ovršenik može svoje pravo na naknadu štete koju je pretrpio zato što je protiv njega provedena nedopuštena ovrha ostvarivati u posebnoj parnici.”

Ovakav tekst je sačinjen imajući u vidu odredbe članka 52. OZ 1996. i članka 14. ZIDOZ 1999.

OZ 1996

Članak 52.

(1) Ako rješenje o žalbi iz članka 49. stavka 1. ovoga Zakona zavisi od utvrđivanja neke sporne činjenice, sud će uputiti ovršenika da u roku od petnaest dana pokrene parnicu ili drugi postupak radi proglašenja ovrhe nedopuštenom, osim ako ovršenik opravdanost svoje žalbe ne dokaže javnom, ovjerovljenom privatnom ili drugom ispravom koja ima značenje javne isprave.

(2) Ako ovršenik dokazuje opravdanost svoje žalbe javnom, ovjerovljenom privatnom ili drugom ispravom koja ima značenje javne isprave, sud će o utemeljenosti žalbe odlučiti u ovršnom postupku. Ako žalbu prihvati, postupit će u smislu odredaba članka 51. ovoga Zakona, a ako je ne prihvati, uputit će ovršenika na parnicu.

(3) Ovršenik može pokrenuti parnicu ili drugi postupak iz stavka 1. ovoga članka i nakon proteka roka koji je sud odredio, sve do dovršetka postupka, ali u tom slučaju snosi troškove prouzročene prekoračenjem toga roka.

(4) Ovršenik je dužan sve razloge za žalbu koje je mogao istaknuti u određenoj parnici istaknuti u toj parnici.

ZIDOZ 1999

Članak 14.

U članku 52. stavci 1. i 2. mijenjaju se i glase:

“(1) Ako rješenje o žalbi iz članka 49. stavka 1. ovoga Zakona ovisi o utvrđivanju neke sporne činjenice, sud će uputiti ovršenika da u roku od petnaest dana pokrene parnicu radi proglašenja ovrhe nedopuštenom, osim ako ovršenik osnovanost svoje žalbe ne dokaže javnom ili javno ovjerovljenom privatnom ispravom, odnosno ako osnovanost žalbe ne proizlazi iz općepoznatih činjenica ili iz činjenica koje se mogu utvrditi primjenom pravila o zakonskim predmjevama.

(2) Ako ovršenik dokaže osnovanost svoje žalbe javnom ili javno ovjerovljenom privatnom ispravom, odnosno ako osnovanost žalbe proizlazi iz općepoznatih činjenica ili iz činjenica koje se mogu utvrditi primjenom pravila o zakonskim predmjevama, sud će o osnovanosti žalbe odlučiti u ovršnom postupku. Ako žalbu prihvati, postupit će u smislu odredaba članka 51. ovoga Zakona, a ako je ne prihvati, uputit će ovršenika na parnicu.

Stavak 3. briše se.

OZ 1996

(5) Ako ovršenik ne postupi u skladu s odredbom stavka 4. ovoga članka, sud će odbaciti tužbu u kojoj će istaknuti razloge koje je ovršenik mogao istaknuti u prijašnjoj parnici.

(6) Ako je pravomoćnom presudom utvrđeno da ovrha nije dopuštena, sud će, na prijedlog ovršenika, obustaviti ovrhu i ukinuti provedene radnje.

(7) Ako ovrha na temelju rješenja o ovrsci protiv kojega je podnesena žalba iz članka 49. stavka 1. ovoga Zakona bude provedena prije nego što se prvostupanjski postupak u parnici na koju je ovršenik upućen dovrši, ovršenik može do dovršetka toga postupka, i bez pristanka ovrhovoditelja kao tuženika, preinačiti tužbu tako što će zatražiti da sud osudi ovrhovoditelja da mu vrati ono što je stekao ovrhom te da mu nadoknadi štetu koju je zbog toga pretrpio, uključujući i troškove ovrhe u kojoj je ovrhovoditelj ostvario svoju tražbinu.

(8) Ovršenik može svoje pravo na naknadu štete koju je pretrpio zato što je protiv njega provedena nedopuštena ovrha ostvarivati u posebnoj parnici.

ZIDOZ 1999

U dosadašnjem stavku 5. koji postaje stavak 4. riječi:” stavka 4.” zamjenjuju se riječima: “stavka 5.”

Dosadašnji stavak 6. koji postaje stavak 5. mijenja se i glasi:

“(5) Ako je pravomoćnom presudom utvrđeno da ovrha nije dopuštena, sud nadležan da odlučuje o žalbi, na prijedlog ovršenika, ukinut će provedene radnje i obustaviti ovrhu.”

Dosadašnji stavci 7. i 8. postaju stavci 6. i 7.

Iz navedenog teksta odredbe članka 14. ZIDOZ 1999. vidljivo je da su počinjene krupnije greške glede kojih nije uslijedio ispravak tajništva Hrvatskoga sabora. Naime, članak 52. stavak 3. OZ 1996. obrisani su, pri čemu nije navedeno kako će dotadašnji stavak 4. postati stavak 3. Istovremeno je navedeno da će dotadašnji stavak 5. postati stavak 4., tako da pročišćeni tekst ima dva stavka 4. U “drugom”⁶² stavku 4. riječi “stavka 4.” zamijenjene su riječima “stavka 5”. S obzirom na sadržaj stavka 5. potpuno je nejasno kakav je rezultat postignut. Pored toga, i sama odredba prijašnjeg stavka 5. odnosno, nakon pročišćavanja teksta, odredba “drugog” stavka 4. nejasna je, jer je sasvim jasno da sud ne može ništa “isticati u tužbi”, već samo u svojoj odluci. Kako su nakon novele 1999. godine postojala dva stavka 4., postalo je dvojbeno je li doista postojala namjera brisanja članka 52. stavka 3. Prema obrazloženju prijedloga ZIDOZ

⁶² S obzirom da članak 52. nakon ZIDOZ 1999. ima dva stavka 4. misli se na slijedeći tekst: “Ako ovršenik ne postupi u skladu s odredbom stavka 5. ovoga članka, sud će odbaciti tužbu u kojoj će istaknuti razloge koje je ovršenik mogao istaknuti u prijašnjoj parnici.”

1999.⁶³ u dijelu koji se odnosi na ove odredbe, namjera zakonodavca je izražena kako slijedi:

“Izmjenama članka 52. Zakona nastojalo se ojačati procesnu disciplinu proširenjem primjene načela eventualnosti. Time se ograničavaju dilatorni manevri ovršenika. Također se (u stavku 5. – dosadašnji stavak 6.) otklanja postojeća nelogičnost u redoslijedu postupovnih radnji kod obustave ovrhe.”⁶⁴

S obzirom na ovakvo obrazloženje, jasno je kako je postojala namjera proširiti krug okolnosti zbog čijeg postojanja bi sud bio ovlašten donositi odluku u ovršnom postupku, odnosno smanjiti broj slučajeva u kojima je potrebno pokretati parnicu, te otkloniti izvjesnu nelogičnost teksta OZ 1996., prema kojemu je prvostupanjski sud obustavljao ovrhu prije ukidanja provedenih radnji. Što se željelo postići brisanjem odredbe stavka 3. nije navedeno, niti je to na neki drugi način moguće sa sigurnošću ustanoviti. Po našem mišljenju, izmjena zakonskog teksta na način da se uvodi prekluzivni rok za podnošenje tužbe radi proglašenja ovrhe nedopuštenom, sasvim sigurno predstavlja zahvat kojeg je potrebno obrazložiti, pa se opravdano postavlja pitanje je li doista postojala namjera u tom pravcu, ili se radi o još jednoj redakcijskoj grešci koja je vidljiva u cjelokupnom tekstu članka 52.? Ovo napose stoga što dotadašnji stavak 4. nije postao stavak 3., tako da pročišćeni tekst spornog članka nema niti jedan stavak koji je označen brojem 3., ali zato ima dva stavka koji su označeni brojem 4. Treba skrenuti pažnju da je i odredba članka 48. stavka 1. nakon ZIDOZ 1999. ostala nejasna u pogledu toga od kojeg trenutka počinje teći rok za podnošenje tužbe. Ako bi prvostupanjski sud zaključio da je kritičan trenutak “dostave“, pa ovršenika uputio “na parnicu radi proglašenja ovrhe... nedopuštenom, u roku od petnaest dana nakon dostave rješenja”, premda bi, s obzirom da izostanak izričite zakonske odredbe u tom pravcu, mogao zaključiti i da bi to mogao biti i trenutak “pravomoćnosti”, bi li se moglo smatrati da je rok prekoračen u slučaju da je izjavljena žalba protiv takvog rješenja suda, a tužba podnijeta u roku od 15 dana od dana pravomoćnosti? Osim toga, kakve bi posljedice to izazvalo na već pokrenuti parnični postupak kad bi se dogodilo da je rješenje o upućivanju ovršenika na parnicu ukinuto? Smatramo da kad postoji nesigurnost utvrđivanja činjenice kad je rok počeo ili trebao početi teći i je li protekao, trebalo bi smatrati da nije protekao.⁶⁵ Stoga bi u ovakvom slučaju bila dvojbeni i mogućnost primjene odredbe članka 282. stavka 1. ZPP-a “na odgovarajući način”, jer je nejasno na koji bi način, odnosno primjenom koje

⁶³ Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Ovršnog zakona, s Konačnim prijedlogom zakona, br. 546. od 15. veljače 1999. godine (klasa: 711-01/96-01/03, ur. broj: 62-99-63).

⁶⁴ Ibid., str. 3. Obrazloženja pojedinih odredaba.

⁶⁵ Ovakav zaključak neizravno potvrđuje i praksa VSRH – “Kad nije moguće sa sigurnošću utvrditi je li žalba podnesena u roku, treba uzeti da je ona pravodobna (VS, Rev 1850/89 od 18.19.1990 – PSP 51/183).” Prema *Grbin, I.*, Zakon o parničnom postupku sa sudskom praksom, bilješkama, napomenama, priložima i abecednim kazalom, drugo izdanje, Zagreb 2001., str. 87.

odredbe OZ-a, prvostupanjski sud odredio početak tijeka roka za pokretanje parnice, te je li doista došlo do prekluzije prava tuženika na podnošenje tužbe.⁶⁶

ZIDOZ 2003. rješava dvojbu oko toga je li rok za podnošenje tužbe ovršenika prekluzivan, ali i dalje ostavlja problem kako utvrditi kad je on počeo teći, odnosno kad je protekao.

“Članak 48.a

(1) Prigovor iz članka 48. ovoga Zakona sud će bez odgađanja dostaviti ovrhovoditelju obavještavajući ga da se o njemu može očitovati u roku od osam dana.

(2) Ako ovrhovoditelj prizna navode u prigovoru, sud će obustaviti ovrhu.

(3) Ako ovrhovoditelj ospori navode u prigovoru ili se ne očituje, sud će to bez odgađanja javiti ovršeniku i obavijestiti ga da u roku od petnaest dana može podnijeti tužbu kojom će, iz razloga koje je naveo u prigovoru, zatražiti da se ovrha proglaši nedopuštenom.

(4) Ako ovršenik podnese tužbu iz stavka 3. ovoga članka nakon isteka roka od petnaest dana ili iz razloga koje nije bio naveo u prigovoru, sud će je odbaciti.

(5) Ako se pravomoćnom presudom utvrdi da ovrha nije dopuštena, sud će, na ovršenikov prijedlog, ukinuti provedene radnje i obustaviti ovrhu.”

Dvojba u svezi s početkom tijeka roka za podnošenje tužbe ovršenika konačno je riješena u ZIDOZ 2005., prema kojemu se tužba treba podnijeti u roku od 15 dana od dana pravomoćnosti rješenja s kojim je ovršenik upućen na parnicu.⁶⁷ Ova novela ipak ne rješava do kraja precizno je li taj rok prekluzivan, tako da postoje i stajališta da taj rok nije prekluzivan.⁶⁸ Ipak, s obzirom na prethodno navedenu odredbu članka 282. stavka 1. ZPP-a, trebalo bi zaključiti da se radi o prekluzivnom roku,⁶⁹ a u prilog tome je i vladajuće stajalište hrvatske doktrine.⁷⁰

⁶⁶ ZPP, članak 282. stavak 1. “Nakon prethodnog ispitivanja tužbe sud donosi rješenje kojim se tužba odbacuje ako utvrdi da rješavanje o tužbenom zahtjevu ne ide u sudsku nadležnost (članak 16.) ili da je tužba podnesena nepravovremeno, ako je posebnim propisima određen rok za podnošenje tužbe.”

⁶⁷ OZ, članak 48. stavak 3. Ako ovrhovoditelj ospori postojanje tih razloga ili se ne očituje u roku od osam dana, sud prvoga stupnja donijet će bez odgode rješenje kojim će ovršenika uputiti da u roku od petnaest dana od pravomoćnosti toga rješenja pokrene parnicu radi proglašenja ovrhe nedopuštenom zbog razloga iz stavka 1. ovoga članka zbog kojeg je izjavio žalbu.

⁶⁸ Vidi *Stuhne, Z.*, op. cit., str. 103.

⁶⁹ Ako stanemo na stajalište da se radi o prekluzivnom roku, onda bi se pravna priroda prekluzivnosti roka od 15 dana primjenjivala i kod izvanredne žalbe, tj. žalbe nakon protoka vremena temeljem OZ, članka 48. stavka 5.

⁷⁰ Tako *Dika, M.*, op. cit., str. 353.

Procesni položaj ovršenika i treće osobe u slučaju podnošenja tužbe nakon proteka roka

Međutim, je li takvo zakonodavno uređenje položaja ovršenika opravdano, napose kad se ima u vidu uređenje položaja treće osobe u slučaju kad je ova podnijela prigovor u ovršnom postupku i nakon toga upućena na parnicu da se ovrha proglašeni nedopuštenom?⁷¹ Trećoj osobi je i u prvobitnom tekstu OZ-a, kao i u novelama 1999. i 2005., omogućeno podnošenje tužbe i nakon proteka roka⁷² koji je sud odredio.⁷³ Ovaj je kao prekluzivan rok bio određen samo u ZIDOZ 2003.⁷⁴

Smatramo da ne postoji opravdan razlog za različito procesno uređenje položaja ovršenika i položaja treće osobe u slučajevima kad ovi trebaju podnijeti tužbu da se ovrha proglašeni nedopuštenom.

Sasvim je drugo pitanje bi li rok za podnošenje tužbe trebao biti prekluzivan.⁷⁵ To je problematika koju bi zakonodavac trebao riješiti na način da zadovolji pravno- politički zahtjev koji je pred njega postavljen. Uvođenje prekluzivnog roka u svakom slučaju utječe na poboljšanje procesne discipline pa ga u tom smislu valja preporučiti.⁷⁶

Usporedbe radi hrvatsko pravo u sličnim slučajevima predviđa različita rješenja. Tako prema Zakonu o nasljeđivanju posljedica podnošenja tužbe izvan roka ima za posljedicu samo da će se prethodno prekinuti ostavinski postupak nastaviti i dovršiti neovisno o zahtjevima glede kojih je stranka koja je upućena

⁷¹ Vidi odluku VTS RH, Pž-2324/06, od 20. ožujka 2007. (TS Rijeka, P-1457/05 od 2. veljače 2006.) koja određuje da u postupku osiguranja privremenom mjerom nije moguće treću osobu koja smatra da u pogledu predmeta osiguranja ima takvo pravo koje sprječava osiguranje, uputiti u parnicu radi proglašenja mjere osiguranja nedopuštenom, jer je privremena mjera sukladno nazivu privremenog trajanja. Ne bi prihvatili ovakvo stajalište jer rješenje o određivanju privremene mjere ima snagu rješenja o ovrsci (OZ, članak 294. stavak 3.) te se na njega na odgovarajući način primjenjuju odredbe OZ o ovrsci radi ostvarenja tražbina (OZ, članak 253.), slijedom čega ako se u postupku osiguranja ne odluči o prigovoru, dužnost je suda da uputi na parnicu (OZ, članak 56. stavak 1.).

⁷² Moglo bi se preporučiti podnošenje tužbe već u ranom stadiju postupka, jer svako kašnjenje može proizvesti gubitak prava odnosno potrebu pokretanja drugih postupaka i izlaganja nepotrebnim troškovima.

⁷³ Vidi OZ, članak 56. stavak 3. "Podnositelj prigovora može pokrenuti parnicu i nakon proteka roka koji mu je sud odredio sve do dovršetka ovršnoga postupka, ali je u tom slučaju dužan snositi troškove prouzročene prekoračenjem toga roka". Osim toga gubi pravo da predloži odgodu ovrhe (OZ, članak 63. stavak 1.)

⁷⁴ ZIDOZ 2003., članak 41. Iza članka 56. dodaje se članak 56.a koji glasi: "Ako treća osoba u slučaju iz članka 56. stavak 1. ovoga Zakona pokrene parnicu nakon isteka roka od 15 dana, sud će odbaciti njenu tužbu."

⁷⁵ Vidi i *Stuhne, Z.*, op. cit., str. 111. gdje iznosi stajalište da pravna priroda roka za upućivanje na parnicu u okviru instituta izvanredne žalbe nije prekluzivnog karaktera.

⁷⁶ U prilog tome vidi *Dika, M.*, op. cit., str. 346., koji određuje da je pravna priroda roka za upućivanje na parnicu u okviru instituta izvanredne žalbe prekluzivnog karaktera.

na parnicu.⁷⁷ Prema Zakonu o medijima sasvim je jasno da je rok za podnošenje tužbe prekluzivan.⁷⁸

Možemo pretpostaviti da različita zakonodavna rješenja proizlaze iz različite potrebe uvođenja procesne discipline ili pak iz različitog intenziteta društvenog interesa za zaštitom subjektivnog prava u pitanju.

Zaključak

Slijedom svega naprijed izloženog, trebalo bi procesni položaj ovršenika i treće osobe u slučaju podnošenja tužbe radi proglašenja ovrhe nedopuštenom nakon proteka roka izjednačiti, te jasnije označiti pravnu prirodu predmetnih rokova. Nadalje, prilikom razmatranja ove problematike treba imati u vidu Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava, i njen članak 6. stavak 1.,⁷⁹ koji u bitnome odgovara članku 29. stavku 1. Ustava Republike Hrvatske.⁸⁰ Sukladno praksi Europskog suda za ljudska prava pravo na pristup sudu treba biti stvarno moguće, pa se bilo kakvo ograničenje u tom pravcu mora utemeljiti na legitimnom cilju. S druge strane, korištena sredstva moraju biti razmjerna tom cilju. Dakle, iako pristup sudu može biti ograničen, pa i rokom, postoje određena

⁷⁷ Vidi Zakon o nasljeđivanju (Narodne novine, br. 48/03., 163/03., i 35/05 – članak 1164. ZOO, stupanjem na snagu ovog Zakona prestaju važiti odredbe članka 116. do 121. Zakona o nasljeđivanju), članak 225.

(1) Sud će uputiti na parnicu ili upravni postupak stranku čije pravo smatra manje vjerojatnim.

(2) Ako sud prekine postupak, odredit će rok koji ne može biti dulji od 30 dana, u kojemu upućena stranka treba pokrenuti parnicu ili upravni postupak, te o pokretanju obavijestiti ostavinski sud.

(3) Ako stranka u određenom roku postupi po rješenju suda, prekid postupka trajat će dok parnica ili upravni postupak ne bude pravomoćno završen.

(4) Ako stranka u određenom roku ne postupi po rješenju suda, prekinuti će se postupak nastaviti i dovršiti bez obzira na zahtjeve glede kojih je stranka upućena na parnicu, odnosno upravni postupak. U tom slučaju stranka koja je upućena na parnicu ili na upravni postupak može svoja prava ostvarivati u postupku na koji je upućena.

(5) Ako je ostavinski sud postupio u skladu s odredbom stavka 4. ovoga članka, a i u slučaju da je ostavinu raspravio, a trebao je stranku uputiti na parnicu ili upravni postupak, pravomoćnost odluke ostavinskog suda ne sprječava da se o odnosnom zahtjevu pokrene parnica ili upravni postupak.

⁷⁸ Vidi Zakon o medijima (Narodne novine, br. 59/04.), članak 23. “Tužba za naknadu štete može se podnijeti najkasnije u roku od tri mjeseca od dana saznanja za objavu informacije kojom je šteta prouzročena.” Vidi i članak 46. stavak 2. “Tužba se može podnijeti najkasnije u roku od 30 dana od proteka roka za objavu ispravka, odnosno od dana kada je ispravak bio objavljen na način koji nije bio sukladan Zakonu.”

⁷⁹ 1. “Radi utvrđivanja svojih prava i obveza građanske naravi ili u slučaju podizanja optužnice za kazneno djelo protiv njega svatko ima pravo da zakonom ustanovljeni neovisni i nepristrani sud pravično, javno i u razumnom roku ispita njegov slučaj. Presuda se mora izreći javno, ali se sredstva priopćavanja i javnost mogu isključiti iz cijele rasprave ili njezinog dijela zbog razloga koji su nužni u demokratskom društvu radi interesa morala, javnog reda ili državne sigurnosti, kad interesi maloljetnika ili privatnog života stranaka to traže, ili u opsegu koji je po mišljenju suda bezuvjetno potreban u posebnim okolnostima gdje bi javnost mogla biti štetna za interes pravde.”

⁸⁰ “Svatko ima pravo da zakonom ustanovljeni neovisni i nepristrani sud pravično i u razumnom roku odluči o njegovim pravima i obvezama, ili o sumnji ili optužbi zbog kažnjivog djela”.

ograničenja i za zakonodavca ili sud države u pitanju, koja mogu ići i u pravcu da se postupovna pravila ne mogu pretjerano kruto primjenjivati.⁸¹ Također, nejasna postupovna pravila koja se primjenjuju u pojedinom postupku mogu dovesti do toga da Europski sud za ljudska prava utvrdi povredu članka 6. stavka 1. temeljem pravičnosti (*ex aequo et bono*).⁸²

Summary

PROCEEDINGS TO DECLARE THE ENFORCEMENT INADMISSIBLE – LEGAL NATURE OF TIME LIMITS FOR INITIATION

Due to the inadequately precise legislative regulation within the 1996 Enforcement Act, the question of a legal nature relevant to the time limit within which a claim can be filed to declare the enforcement inadmissible has arisen. To be precise, accordingly to the text of 1996 Enforcement Act it was absolutely positive that the time limit in question was not preclusive, however, the relevant provisions did not give grounds for clear definition of the moment starting from which the time limit has begun to run. 1999 Amendments caused additional doubts, which were probably a consequence of serious editorial error. On the other hand, 2003 Amendments resolved the dispute concerning the preclusivity, nevertheless it has still been unclear what is the precise moment from which the time limit begins to run or when the time limit elapses. A solution for this issue was finally brought by 2005 Amendments. Although this legislative intervention did not entirely eliminate all existing doubts, especially these concerning the legal consequences of filing a complaint after the prescribed time limit has expired, according to the corresponding application of relevant provisions of the Civil Procedure Act it may perhaps be concluded that the time limit is preclusive. Moreover, legal consequences of filing a complaint outside the time limit are not equivalent for an enforcement debtor and a third party, especially when the third party submits the motion in enforcement procedure and following such action is instructed by the Court to instigate legal proceedings. The authors cannot find valid reasons for unequal procedural position of these two procedural participants.

Key words: *appeal, preclusive time limit, complaint, declaring the enforcement inadmissible.*

⁸¹ *Ashingdane v. the United Kingdom* judgment od 28 svibnja 1985., Series A no. 93, str. 24-25, § 57. Vidi i presude u predmetima *Pérez de Rada Cavanilles v. Spain*, od 28. listopada 1998., te *Labergère v. France* od 26. rujna 2006. Podaci dostupni na web-stranici Netherlands Institute of Human Rights, Utrecht School of Law, 14. lipnja 2007. godine.

⁸² *Op. cit. Coëme and others v. Belgium*, presuda od 22. lipnja 2000.

Zusammenfassung

PROZESS ZUR UNZULÄSSIGKEITSERKLÄRUNG DER ZWANGSVOLLSTRECKUNG – FRIST ZUR ANSTRENGUNG

Wegen einer ungenügend präzisen legislativen Regelung taucht seit der Verabschiedung des Zwangsvollstreckungsgesetzes im Jahre 1999 die Frage nach der Rechtsnatur der Frist zur Anstrengung einer Klage wegen der Unzulässigkeitserklärung der Zwangsvollstreckung auf. Dem Text des Zwangsvollstreckungsgesetzes von 1996 nach war es nämlich völlig sicher, dass dieses nicht präklusiv (peremptoran) ist, doch die relevante Bestimmung gab keine Grundlage für den sicheren Schluss, ab welchem Augenblick sie läuft. Die Novelle von 1999 führte zu zusätzlichen Zweifeln, die wahrscheinlich Folge ernsthafter Fehler der Redaktion waren. Andererseits wurde durch die Novelle von 2003 der Zweifel hinsichtlich der Präklusion gelöst, doch weiterhin blieb das Problem ungelöst wie zu bestimmen war, ab wann sie beginnt, bzw. wann sie abgelaufen ist. Dies wurde endgültig durch die Novelle von 2005 gelöst. Obwohl auch durch diese gesetzliche Intervention alle Zweifel nicht völlig gelöst wurden, besonders hinsichtlich der Rechtsfolgen der Klageanstrengung außerhalb der Frist, konnte man durch die analoge Anwendung entsprechender Bestimmungen des Gesetzes zum Gerichtsverfahren schließen, dass es sich um präklusive Frist handelt. Außerdem sind die Rechtsfolgen der Klageanstrengung außerhalb der Frist für den Vollstrecker und eine dritte Person nicht gleich, wenn diese im Vollstreckungsverfahren Einspruch erhoben hat und danach darauf hingewiesen wurde, den Prozess anzustrengen. Die Autoren sind der Meinung, dass kein gerechtfertigter Grund für unterschiedliche Regelungen und ungleiche Prozesslage dieser beiden Verfahrensteilnehmer besteht.

***Schlüsselwörter:** Einspruch, präklusive Frist, Klage, Unzulässigkeitserklärung der Zwangsvollstreckung.*

Sommario

CAUSA PER LA DICHIARAZIONE DI ESECUZIONE INAMMISSIBILE – TERMINE PER L'ATTIVAZIONE

A causa della non sufficientemente precisa regolazione legislativa nella Legge sull'esecuzione del 1999, ci si interroga sulla natura giuridica del termine per la presentazione dell'azione per la dichiarazione di esecuzione inammissibile. Vale a dire, secondo il testo della Legge sull'esecuzione del 1996 era assolutamente sicuro che questo fosse non preclusivo (perentorio), ma le norme rilevanti non

fornivano basi per la sicura definizione da quale momento decorresse. La novella del 1999 originò ulteriori incertezze, che furono probabilmente conseguenza di un serio errore redazionale. Dall'altra parte, la novella del 2003 risolse la disputa relativa alla preclusività del termine, ma lasciò ancora insoluto il problema di come accertare quando cominciasse a decorrere, in relazione a quando scadesse. La soluzione definitiva è nella novella del 2005. Nonostante con questo intervento legislativo non siano stati eliminati interamente tutti i dubbi, in particolare quelli riguardanti le conseguenze giuridiche della presentazione del ricorso dopo la scadenza del termine prescritto, secondo la corrispondente applicazione delle norme rilevanti della Legge sul processo civile forse si può concludere che il termine è preclusivo. Inoltre, le conseguenze giuridiche della presentazione dopo la scadenza del termine non sono equivalenti per un debitore o una terza persona, quando la terza persona propone ricorso nella procedura esecutiva e quindi tale azione è utilizzata per avviare la causa. Gli autori non trovano valide ragioni per delle differenti regolazioni e una diseguale posizione processuale di queste due parti processuali.

Parole chiave: ricorso, termine preclusivo, azione, dichiarazione di esecuzione inammissibile.